

קובץ
דברי תורה
ושיחות קודש

גליון קי"ב
פרשת תולדות
תשפ"ד

ואלה יעמדו על הברכה בעבור שנרבו הוצאות הגליון

הרה"ח ר' רפאל שלמה קאליש שליט"א

ביתר עילית
לרגל שמחת נישואי בנו
החתן שמעון שלום הי"ו
בשעטומ"צ
יום א' ויזא, אולמי היכל הברכה רח' רבי עקיבא 32 ביתר

הרה"ג ר' אריה זילבער שליט"א

בארא פארק
לרגל שמחת הבר מצוה לבנו
הב' יצחק אליהו נ"י

כוס תנחומין

לידידנו היקר
הרה"ח ר' זאב רב בריסטאווסקי שיחי

סמעטן איילענד
היושב בעמק הבכא על פמירת בתו הילדה ע"ה
המקום ינחמהו ואך טוב וחסד ירדפוהו

ברכות טוב

יחולו על ראש האי נברא יקרא, איש חי רב פעלים
הרב שמחה בונם רוסט הי"ו
מכותבי התורות של רבינו שליט"א ומחברי מכון דברי תורה
לרגל בואו להתיישב בעיר ואם בישראל בית שמש
נברכהו בברכת
יישוב טוב
יוכה לנמוע אהלו על אדני התורה היראה והתסידות, בדרך
רבוה"ק מורשה

ניתן לקבל הגליון

בארא פארק
ביהמ"ד אמשינאוו
4408-15th Ave. וויליאמסבורג
ביהמ"ד אמשינאוו
144 Rodney st. מאנסי
ביהמ"ד ווארקע
10 Maple ter. לעייקוואד
אצל הרה"ח ר' ישראל נתן בוים שליט"א
בארה"ק

ירושלים
אצל הרה"ח ר' זלמן לעווין שליט"א
בני ברק
אצל הרה"ח ר' שלמה לייב לאנדא שליט"א
ביתר
אצל הרה"ח ר' אברהם לאנדא שליט"א
חיפה
אצל הרה"ח ר' ישראל ברודבקר שליט"א
קרית גת
אצל הרה"ח ר' נח גד ווינטראב שליט"א

יר"ל ע"י מכון דברי תורה – אמשינאוו
כל הזכויות שמורות ©
לתרומות, הנצחות, ולקבלת הגליון
amshinov40@gmail.com

ליל שבת קודש

פרשת תולדות תשפ"א לפ"ק

שעה נטל עשו בחלקו העוה"ז, ויעקב נטל בחלקו העוה"ב.

וכשבא יעקב מבית לבן, וראה עשו שיש ליעקב נשים ובנים ועבדים ושפחות ובהמות וכסף וזהב, מיד אמר עשו ליעקב, יעקב אחי לא כך אמרת לי שתטול אתה העוה"ב, ואני אטול העוה"ז, ומנין לך כל העוה"ז נשים ובנים וממון עבדים ושפחות למה אתה משתמש ונהנה מן הדברים שבעוה"ז כמותי, ואמר לו יעקב לעשו, זה מעט הרכוש שנתן לי הקב"ה להשתמש בו לפי הצורך שלי בעוה"ז וכו', באותה

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק וגו' ויגדלו הנערים ויהי עשו איש ידע ציד איש שדה ויעקב איש תם ישב אהלים. בתנא דבי אליהו (זוטא פרק יט) אמרו רבותינו, בעוד כשהיו יעקב ועשו במעי אמן, אמר יעקב לעשו, עשו אחי שני אחים אנחנו לאבינו, ושני עולמות יש לפנינו, העולם הזה והעולם הבא, העולם הזה יש בו אכילה ושתייה ומשא מתן ולשאת אשה ולהוליד בנים ובנות, אבל העולם הבא אינו כן בכל המדות הללו, ואם הוא רצונך טול אתה העוה"ז ואני אטול העוה"ב וכו', באותה

זו עושה, ענהו ראש חודש היום, וזה רק אחת לשלושים יום. לאחר זמן פגשו שוב וראה איך שיעקב עורך סעודה שאלו בתמיהה ועתה מה זאת, לא שבת היום ולא חודש היום, ואתה נהנה מהעוה"ז שנפל בגורלי, השיב לו יעקב זוהי סעודת סיום מסכת, וכד שלים רבנן מסכתא עבידנא יומא טבא לרבנן.

התמרמר עשיו עד מאד, על שנפל לו חלק גרוע שהרי יעקב יש לו נחלת ב' עולמות, יושב אוהלים ולומד תורה ומקיים מצוות ונוחל חלקו לעוה"ב, ויש לו גם עוה"ז, ולו נשאר בקושי קצת עוה"ז.

וילך עשו אל ישמעאל ליטול עצה כדת מה לעשות, וישמעאל הציע לו, תעשה כמו יעקב, לך ותטען שאינך מסוגל ליהנות מעוה"ז, כל זמן שגלוי וידוע לפניך, שאתה מאבד את חלקך לעוה"ב, בכל מעשה עבירה הנעשית על ידך, ולכן

שעה האמיד עשו בדעתו ואמר, ומה העוה"ז שאין ליעקב חלק בו כך נתן לו הקב"ה, העוה"ב שהוא חלקו של יעקב על אחת כמה וכמה.

באותה שעה אמר לו עשו ליעקב, יעקב אחי בוא ונעשה שותפות אני ואתה, טול אתה העוה"ז והעוה"ב חצי, ואני אטול גם כן העולם הזה והעולם הבא חצי וכו' ואמר לו יעקב לעשו אדוני יודע כי הילדים רכים וכו' עכ"ד המדרש.

ומובא בשם הרה"ק בעל יסוד העבודה, שביאר בדרך משל ומליצה ענין זה, בשעה שראה עשו הרשע את יעקב יושב בסעודה, שאלו מה זאת שאתה יושב ונהנה מהעוה"ז הלוא בזה אתה נוטל חלקי, השיב לו יעקב שבת היום ולכן זו היא סעודה של מצוה שנצטוינו בה אחת לשבוע, סבר וקיבל, כעבור זמן שוב פגשו עשו ליעקב שיושב בסעודה ושאלו מה זאת, הרי לא שבת היום, ולסעודה מה

ובספה"ק תולדות יעקב יוסף, מביא שאלה מבעל העקידה ע"ד מה שאמרו חז"ל (סוטה ג.) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות וכו' הרי שהדעת והחטא לא ימצאו יחד. נמצא שעוברי עבירה בעצם רוצים הם בטוב, אלא הם סכלים בהכרת הטוב, ולפי זה כל החוטאים צריכים להיות פטורין כהשוטים והקטנים והאנוסים, כי אין אונס גדול מחסרון הדעת.

ולבאר זאת יש להקדים, כי השכל והתאוה המה ב' כוחות, שיש לכל אחד מהם דרך אחרת איך להביט על כל דבר, כגון מאכלות אסורות, השכל ישפוט להרחיקו, והתאוה ישפוט שראוי לאוכלו. והנה ההבדל הגדול בין השכל לרצון הוא, שהרצון מתייחס בעיקר להווה, ומראה המתקנות העומד מוכן לפניו, ולכן יש לה כח חזק, אך מתעלם מן הנזק הגדול שיבוא אחריה. מה שאין כן השכל, מראה אמיתות הענין ומה יהא

כדי לקבל בשלימות את עוה"ז מוכרח הנך לקבל גם עוה"ב.

וכאשר טען כן לפני בית דין של מעלה, התקבלה בקשתו והבטיחו לו את חלקו בעוה"ב, כי אכן מוכרח הוא לכך, כדי ליהנות כהוגן מעוה"ז.

ובעת הגיע תורו לעלות ליתן דין וחשבון, יצא הדין מלפני הבית דין, שילך לגיהנם, וכשטען במר נפשו הלוא הבטיחו לו גן עדן, שחקו על משבתו, ואמרו לו, לא הובטח לך שכר בעוה"ב אלא כדי שתוכל ליהנות באופן מוחלט מעוה"ז, אבל עתה שכבר קיבלת חלקך משולם, כלך לך לגיהנם.

המורם מכל זה, שמי שלוקח לחלקו עניני עוה"ב, בסופו של דבר, אין מחסור ליראיו, וגם יהא לו עוה"ז, וישוב לבית אביו בשלום. אך מי שבחר לחצוב לו בארות נשברים, יקבל שתיים רעות, ונגרש מנחלת ב' עולמות.

שאינן הכוונה, שאינו יודע מהות הדבר כדין שוטה, אלא שאינו חושש על העתיד, ומזלזל בה, רק חפץ בהווה, וזהו דבר של תימא ושטות.

וראה **בקדושת לוי** (ליקוטים) שמסביר באר היטב למה באמת היצה"ר נותן את ההווה, והיצר טוב נותן בעיקר בעתיד, על פי דברי הגמ' (שבת עז:): רבי זירא מצא את רב יהודה בעמדו על פתח בית חמיו, וחזייה דהוה בדיחא דעתיה, ואפשר לשאול אותו בכל דבר. שאלו, מפני מה העיזים הולכות בראש העדר ורק אחריהן הולכות הרחלות, אמר ליה רב יהודה, כבריייתו של עולם דברי שא חשוכא והדר נהורא שקודם היה חושך ואח"כ אור, כן העיזים שהן בדרך כלל שחורות הרי הן קודמות לרחלות שהן בדרך כלל בהירות.

ואח"כ שאל עוד מאי טעמא הני מכסיין, היינו שהכבשים יש להן זנב שמכסה אותן, והני מגליין, והעיזים הם בלא זנב

מזה לעתיד, ולכן מותר על מה שעומד לפניו, למען המעלה היתירה שיבוא אחר כך.

וכזאת מצינו בעשיו הרשע, שרצה שילעיטו אותו מן האדום האדום הזה, ולא רצה כלל לחשוב על התוצאה, וביזה את הבכורה באומרו, ולמה זה לי בכורה, אך כשהתעורר אזי צעק במר נפשו, ויעקבני זה פעמים וגו', את בכרתי לקח וגו', והנה עתה לקח ברכתי וגו', שהתחרט על שמכר בפחזות את הבכורה. וזה מרומז גם בשמותם, יעקב נקרא על שם עקב, שמתבונן שגם אם הוא ערב ומתוק בהווה מ"מ לעתיד בעקב יהי' מר, ועשיו צוחק על יום אחרון, ובוחר לעשות רק מה שנמצא לפניו בהווה, ונקרא עשו כמו שמצוה עֲשׂו ואין לחוש לעתיד.

ועפ"ז מסביר מה שאמרו חז"ל אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות,

יגיעה. ויובן על פי משל, שני סוחרים, האחד יש לו סחורה, מן הטוב והיפה שבעולם, והאחר אין לו אלא דברי רוכלות סדקית ומחטין ושאר סחורות קטנות. הסוחר הגדול שיש לו כל סחורות שבעולם יושב במקומו, וכל מי שרוצה יבוא אליו ויקנה, אבל הרוכל הקטן שאין לו אלא מחטין וצנורות, שאין כל כך צורך לבני אדם בזה, הוא צריך לסבב מכפר לכפר לחזור אחר הקונה ולפתות אותו לקנות אצלו.

והנמשל יובן ממילא, להשיג התורה, בעבור שזה הוא תכלית כל האדם צריך לחפש את התורה ביגיעות גדולות, כמו אצל סוחר הגדול הזה שיש אצלו כל מיני סחורות טובות, וצריך כל הרוצה לקנות לבא לביתו.

אך מעשה חיצונית היינו דבר שאינו מביא לידי תכלית הברואים, כי תכלית הברואים הוא לעשות רצון הבורא ולא

המכסה אותן, והשיב לו, הרחלות שאנו מתכסין עצמנו בלבוש העשוי מצמרן, גם הן מכוסות. ואילו הני עזים שאין אנו מתכסין בהם, גם הם מגולין.

וכל רואה יכיר שרב טוב גניז בדברי אגדה אלו, כידוע מהאריז"ל שרוב סודות התורה גנוזין באגדות חז"ל (ראה תניא אגה"ק כג), וכאן נרמז כוונה עמוקה ורמז מוסר, והענין הוא כי בדברי קדושה אמרו חכמינו ז"ל (מגילה ו:): יגעתי ומצאתי תאמין, שצריך לייגע עצמו להשיגם, לא כן בדברים חיצוניים בקל אפשר להשיג אותם, כי יצר הרע הוא מסית תמיד לאדם לעשות עבירה, ומזמין עצמו לפניו, כמו שאמר שלמה המלך ע"ה בכתובים (משלי ז, יב) 'פעם בחוץ ופעם ברחובות'.

וצריך להבין למה באמת מעשה חיצונית של הסט"א אפשר בקל להשיג, ומעשה פנימיות וקדושה אינו קל להשיג, וצריך

הקדושה שבזה עושה האדם מלבוש
 לנפשו ליהנות מזיו השכינה לכן היא
 מכוסה, כי בודאי יטריח עצמו כדי
 להשיגו ואין צריך להיות מגולה כל כך,
 אבל 'והני דלא מיכסיין מינייהו מיגליין',
 אך החיצוניות הוא כמו הסוחר הקטן
 הנ"ל, ורודף אחר האדם, כיון 'דלא
 מיכסיין מינייהו', כי אין עושה מלבוש
 לנשמה, אלא אדרבא עוד פוגם את
 נשמתו, לכן הקליפה הוא מגולה, בעבור
 שאין לסחורה שלו צורך כל כך, וזה
 מעלתו היחידה שמזמין עצמו לאדם ללא
 טירחא.

והנה שבת קודש הוא מעין עולם הבא,
 וכדברי **הראשית חכמה** (שער הקדושה)
 הוא נועד בכדי שנזכור למה נשתלחנו
 לעוה"ז, לעבוד את ה' באהבה וברצון.

כן יעזרנו ה' שנזכה לנחלת עולמים
 בביאת משיח צדקנו בב"א.

לעבור על רצונו חס ושלום, לכן צריך
 הסט"א לצאת בחוץ, לרדוף אחר האדם,
 בעבור שזה כסוחר הקטן הזה שמוכר
 דבר שאין כ"כ צורך בהם, ולא יטריח
 האדם אחריו, אלא הסיבה שקונים ממנו
 כי זה נמצא בפניו, וזה הטעם שהיצה"ר
 רץ אחר האדם שזה הדרך היחידה איך
 שיכול למכור מרכולתו, ההווה החולף
 כהרף עין, כי כל מעלתו הוא רק שקל
 להשיגו. משא"כ הסחורה הטובה שהוא
 התורה והמצוות. כל שענינו בראשו
 לראות את הנולד, יטריח עצמו לקבל
 אותו.

וזה פירוש הגמרא, 'מאי טעמא הני
 מיכסיין', רוצה לומר מעשה הקדושה
 מכוסה מאד וצריך יגיעות גדולות כדי
 להשיגם, - 'והני מיגליין', ומעשה
 חיצונית הוא מגולה מאד ובקל אפשר
 להשיגה, וע"ז מתרץ 'הני דמיכסיין
 מינייהו מיכסיין', רוצה לומר מעשה

סעודה שלישית

פרשת תולדות תשפ"א לפ"ק

בעבירה אך מ"מ אין מהותו רע, ומאידך יש אדם שעושה מצוה אך אין מהותו טוב. וזהו מה שנאמר כאן, ויגדלו הנערים ויהי עשיו 'איש יודע ציד' 'איש שדה', כלומר שלא הי' רק כמו אדם שנכשל, אלא כל מהותו הי' יודע ציד, משא"כ מהותו של יעקב אבינו הי' יושב אהלים בבית שם ועבר, עכ"ל.

וככה הם זרע יעקב, אף בשעה שאין עושים רצונו של מקום ח"ו, הרי זה דרך לכלוך בעלמא, אך עצם פנימיותם טובה מאד מאד.

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק וגו'. וברש"י, יעקב ועשיו האמורים בפרשה.

ומצינו בפרשה, ויגדלו הנערים ויהי עשיו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אהלים. ומכ"ק אאזמו"ר זצלה"ה למה נאמר 'איש' יודע ציד, וביעקב 'איש' תם, והלוא די בזה שיכתוב, ויגדלו הנערים ויהי עשיו יודע ציד וגו' ויעקב תם יושב אהלים.

ונראה לומר, דהתורה לא בא ללמדנו כאן מעשי יעקב ועשיו, אלא לגלות מהותם, שכן יש הרבה פעמים שהאדם נכשל

והנה הרה"ק המגיד מקאזניץ בספרו שארית ישראל מבאר איך הצליח עשיו לרמות את אביו יצחק, בהקדם דברי האריו"ל עה"פ כי ציד בפיו, שהיה לעשיו כח גדול, שכן נמצא אצלו כח צאצאיו שיש בתוכם נשמות הגרים כגון ר' עקיבא שמעיה ואבטליון, נמצא שכל התורה שבע"פ היה ניצוד אצלו, והנה בעת שנכנס לפני אביו, הליביש עצמו בכוחות של נשמות גירי הצדק ובזה רימה את יצחק, עד כאן דברי האר"י הק'.

ומעתה מוסיף המגיד מקאזניץ, כשהיה יעקב נצרך להיכנס לפני אביו, ולהיראות כדוגמת עשיו, העלה בדעתו, וכי איך יוכל לעשות כן, הלוא אין לו את כל הרשע של עשיו, ואיך יכנס בן אצל אביו, על כן נתן עצה לנפשו, הרי גם אצלו יש כאלו נשמות החוטאים בנפשותם, כגון יוסף משיתא וכו', על כן ילביש עצמו בכוחות אלו, ובזה יוכל להידמות לעשיו.

ובמדרש (סה, כב) ד"א וירח את ריח בגדיו ויברכהו. ומפרש המדרש וירח את ריח בגדיו מלשון בוגדיו, שהבוגדים שבישראל, כגון יוסף משיתא ויקום איש צרורות שהיו ממושעי ישראל ובכל זאת מעלים ריח טוב, כדמצינו שיוסף משיתא, בשעה שבקשו השונאים להכנס להר הבית, אמרו ליוסף משיתא שיכנס הוא תחילה, וחפץ שיקח ראשון יהא שלו, והוציא מנורה של זהב, אמרו לו אין דרכו של הדיוט להשתמש בזה, אלא הכנס שוב, ומה שתוציא יהא שלך, ולא קיבל עליו וכו' עד שנהרג על קידוש ה', וזהו הנרמז בפסוק, ראה ריח בני וגו', שאפי' הבוגדים יש להם ריח טוב, ואינם רוצים למרוד בהקב"ה.

ובאמת, מה ראה כאן המדרש לצרף הדרוש בענין בוגדים לוירח את ריח בגדיו, וכי רק מכיון שהלשון דומה, חיברם יחד, או שמא יש כאן שייכות פנימית לריח הבוגדים.

שמזבלים השדה בזבל, ואעפ"כ ריח השדה אינו מתקלקל בעצם, וכאשר יעבור ויכלה הריח רע, יחזור הריח הטוב.

ועל פי הדברים האלו פירש, שכמו כן היא בחלק יעקב שבכל איש ישראל, שאעפ"י שיחטא ויטנף את עצמו בזבל ואשפה, אעפ"כ ריח הקדושה שהיא הנקודה הפנימית שבקרב לא יתקלקל, וממנה תוצאות חיים שיוכל לחזור בתשובה ולהריח כבשמים. וזה הוא פירוש הכתוב ראה בני כריח שדה אשר ברכו ה', כשם שלא נתקלקל ריח השדה, כן הוא גם ריח בני עכלה"ק.

יעזור השי"ת שנתברך בכל הברכות האמורות בתורה ונזכה לישועה ורחמים וגאולה קרובה אמן.

אך כשבא לידי מעשה כשנכנס לפני יצחק אבינו, והריח את מעשי בוגדיו, תמה אביו, הלוא אין זה בוגדים, שהרי אין מעשיהם דומים כלל למעשי עשיו, כי בשורש הם כולו טוב. וזהו שאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', כי הם כלל אינם פושעים, שכן מיד מתחרטים על כי נמצא בעולתה ידיהם, כי נפש ישראל הוא עצם הטוב, ורק הלכלוך שעל גביו הוא זה שמסתירו.

וכן מצינו בישמח ישראל שכתב שאביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר, בעת ששהה במארינבאד לרפואה, נהנה מאד מאויר הצח והריח הטוב, ואמר אז שאעפ"י שנמצאים שם אנשים רעים וחטאים אעפ"כ אינם מקלקלים את האויר והריח, והוא דומה לענין

אמרים

(לפני חלוקת יין ותפוחים)

הזוה"ק היה בראש השנה, (ויש בזה מדרשים חלוקים, וכידוע רש"י בחומש נוקט כמדרש שהיה בפסח). ומ"ש ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה', הכוונה לחקל תפוחים (כמובא בגמ' תענית כ"ט), ועפי"ז מבאר הטעם שאוכלין תפוחים בראש השנה, שבזה מעוררים ברכות אלו.

הנה מצינו בפרשה, שהברכות של ויתן לך באו על ידי יין, כדכתיב למען תברכך נפשי וגו' ויבא לו יין וישת.

וכן מצינו לענין תפוחים, שיש בכוחו לעורר הברכות של ויתן לך, וכדמצינו בביאור הגר"א בהל' ראש השנה, שמביא כי ברכות אלו של ויתן לך, עפ"י

קידושא רבא

פרשת תולדות תשפ"ב לפ"ק

ולבאר היטב ענין הברכה בויתן ויחזור ויתן, הנה השפת אמת במכתב נר"ח אלולן מבאר שיש ב' חלקים בתפילה, האחת כשרוצה לקבל דבר, שעל זה נאמרו דברי חז"ל, אין תפלתו של אדם נשמעת אלא עם הציבור, אך עיקר ענין התפילה שפירושו עבודה שבלב, ענינה הוא, להראות 'לעצמו' כי בלתי השם יתברך אין כלום ולזאת מבקשים מאתו מה שצריכים, כלומר התפילה בא לפעול בנפש האדם שידע שהכל ממנו יתברך, ומבלעדו אין שום כח בעולם.

ובדומה לזה מצינו בחסיד קארלין שאמר לאחד ששאל אותו, למה צועק בתפלתו, וכי אין הקב"ה שומע את

ויתן לך האלהים מטל השמים וגו', וברש"י בשם המדרש, ויתן ויחזור ויתן. וקשה, מהו הברכה זו של 'ויתן ויחזור ויתן'? וביאר כ"ק אומור'ר זצלה"ה ואמר בשם הרה"ק הרר"ב מפשיסחא זצוק"ל, שהקשה, בעת שקלל ה' את הנחש אמר לו, ועפר תאכל כל ימי חיך. ולכאורה איזה מין קללה היא זו, הרי עי"ז מזונותיו יהיו מזומנים לו בכל מקום ובכל זמן? אלא הקב"ה לא היה רוצה להתעסק עמו יותר, ואמר לו, הא לך, ואל יהא לו שייכות עם הקב"ה. ולפי"ז, זהו הברכה גם כאן, ויתן ויחזור ויתן, פירוש, שכל עת וכל שעה יהיה לך עסק עמו, עכל"ק.

רבי יצחק מווארקי זי"ע, מדי שבת בשבתו. פעם לאחר שבחנו אמר לו, מ'דארף בעסער צו וועלן. ועל כן התאמץ בלימודו עוד יותר, ובכל זאת גם בשבוע השני אמר לו זאת, ועל כן התחזק יותר בשקידה וכמעט לא אכל ולא ישן וכו', עד שפעם אחת לא יכל עוד להתאפק ופרץ בבכיה ואמר טאטע זאג מיר ווי אזוי וויל מען בעסער לערנען. ענה לו אביו: וועלן לערנען הייסט אז מען וויל נישט קיין אנדערע זאך, נאר לערנען. אז זה נחשב לרצון גמור.

נמצא לפי"ז שעיקר העבודה הוא לא לרצות, שכן כל אחד רוצה ללמוד, אלא הוא רוצה עוד דברים והם אלה המפריעים לו, ולזה צריך הסכמה בלב לא לרצות דברים אחרים, ואז כל הרצון נמצא בלימוד התורה.

דבריו הנאמרים בלחישה, אזי אמר, אכן הקב"ה שומע, אך אני אינני שומע... כן הדבר הזה, עיקר התפילה הוא לפעול אצל עצמו שיכיר את ה'.

והנה הנחש הזה אכן יש לו את כל מה שרוצה, ומאכלו מזומן לפניו תמיד, אך לא הגענו לעולם כדי לאכול ולשתות ולמות, אלא כל התכלית הוא שבזמן הזה שאנו בעולם, נתבונן שכל חיותנו הוא מבורא כל עולמים, ולחזק קשר זה, אך הנחש לא יגיע לעולם לתכלית, וזהו הקללה, שאינו זוכר את ה', וכל חיותו לריק. והברכה הוא ויתן ויחזור ויתן, שבכל עת ובכל עניניו הגשמיים, יזכור את הבורא ב"ה.

בימי ילדותו של הרה"ק רבי יעקב דוד מאמשינאווי זצ"ל [השבוע היארצייט] היה נבחן על תלמודו, אצל אביו הרה"ק

ליל שבת קודש

פרשת חיי שרה תשפ"ד לפ"ק

שהשליטו ביצרו. ואפשר לפרש את דברי המדרש, כי כל זמן שהאדם צריך לריב עם היצר על כל דבר אין לו כלום כי אינו ברשות עצמו, ורק אחר שהיצר הרע מפסיק לשלוט עליו אזי יש לו הכל. והנה הבני יששכר בספרו אגרא דכלה מביא לפרש שתיבת 'ברך', הוא מלשון 'המברך' את הגפן (ש'מכופף' את הזמורה ושתלו בארץ כדי שיצמח אילן נוסף, ראה כלאים ז, א) וזהו וה' ברך את אברהם בכל, שהשליטו גם על היצר הרע, כי הצדיק מגרש את התאות הבהמיות, ומתפשט היצר טוב ומהפך גם את היצר הרע למתוק.

חז"ל (ירושלמי ברכות סז, ב) דורשים מן הפסוק ומצאת את לבבו נאמן לפניך, שאברהם אבינו עשה מן היצר הרע שלו טוב. וכידוע בספר התניא (פרק י') שהצדיק מחמת גודל אהבתו לה', כמה שהוא יותר אוהב את ה' כך הוא מואס יותר ברע, עד שנהפך הרע שלו לטוב, ע"כ. ואכן על אברהם נאמר (ישעיה מא, ח) 'אברהם אוהבי' שעבודתו היה מתוך אהבה, ומרוב אהבתו את ה' הפך את הרע לטוב.

במדרש (נט, ז) על הפסוק ואברהם זקן וגו' וה' ברך את אברהם בכל. 'בכל',

אבינו להשתדל בענין מערת המכפלה, ובפשטות לא ידעה שרה כלל ממערת המכפלה, ואיך אמרו שזה היה פרי מחשבתה, אך על פי האמור, בכח קדושת עבודתה בדרך של חיבור שמים וארץ, עד שהפכה את הרע לטוב, על כן זכתה להקבר במערת המכפלה. ועל כן צריך כל אדם לזכור בכל מעשיו את הרושם הנעשה ממנה בשמים, ולעבוד להפוך את מידותיו לטוב.

והנה בכל אדם שייך בחינה זו של הפיכת רע לטוב וארור לברוך, דאיתא במדרש (ס, ב) 'עבד משכיל ימשול בבן וגו'' זה אליעזר, ובשפת אמת (תרס"א) ביאר דיש בחינת בן ויש בחינת עבד, בן רומז על אנשים רמי המעלה בעלי השגה שעושים נשמתם עיקר וגופם טפילה, ועבד הם אלו שאין להם שום השגות, ו'עבד משכיל' רומז לגוף שמשכיל לשרת את הנשמה באמונה,

והנה אברהם ושרה זכו להיקבר במערת המכפלה, ואיתא במדרש (נח, ח) שדה עפרון 'אשר במכפלה', שכל מי שהוא קבור בתוכה, בטוח ששכרו כפול ומכופל. ואולי אפשר לרמוז ששכרם כפול, כיון שעבודתם הוא כפולה, שצדיקים אלו לא זו בלבד שעבדו את ה' עם היצר טוב אלא גם עם היצר הרע, והשם חברון נמי מורה על עבודת הצדיקים, שכן 'חברון' הוא מלשון חיבור, דאחיד שמיא וארעא, שמחבר מעלה ומטה, שהצדיקים זוכרים בכל מעשיהם בעוה"ז את העולם הבא.

ומעתה יתבאר דברי המדרש תנחומא, (פרק ד') שדרשו את כל הפרק של 'אשת חיל' כהספד על מעשיה של שרה אימנו, ופירשו את הפסוק 'זממה שדה ותקחהו', ששרה זממה ונטלה שדה המכפלה ושם נקברה, ותמהו בספה"ק הרי רק אחר פטירתה התחיל אברהם

קודש בכח הארת הנשמה יתירה, אפשר להרים את ימי המעשה שימשך עליהם ברכת השבת, כמ"ש ויברך 'את' יום השביעי, את הטפל עמו. וכדאיתא מבעל הבית יעקב מראדזין שענין הקידוש בשבת שצריך להיות דוקא על היין, כי היין הוא משקה המשכר ומבלבל את הדעה, שאז אין יכולים להסתכל כראוי באורו של האמת, וזה רומז לכל עניני עולם הזה שמטרידין את דעת האדם שלא יכיר בכך שיש בורא עולם, אך בבוא השבת הקודש, אנו מגביהין את הכוס שבתוכו היין, דהיינו כל הטרדות וההעלמות של ימות השבוע, ואומרים עליו קידוש היום, ובוה מכירין שהכל בידי שמים, ואין שום דבר נפרד מה', ע"כ.

בשפת אמת (תרמ"ח) מביא שמה שלמדנו מאליעזר הבחינה של 'עבד

ואז גם הגוף יש לו תיקון, שבכח אמונתם בה' ועבודתם הפשוטה, פועלים לשנות את טבע גופם למען כבודו ית', ויוצאים מכלל ארור לברוך. כמו שנאמר (מדרש ט, ז) על אליעזר עבד אברהם, 'על ידי ששרת אותו צדיק באמונה, יצא מכלל ארור לכלל ברוך' ע"כ. שעל ידי עבודת עבד בתמימות ובאמונה פשוטה הופכים את טבע גופם עד שבאים לכלל ברוך. ובוה אפשר לבאר יפה שיחתן של עבדי אבות, כי הם מעלים בעבודתם את הדברים הנמוכים.

וכן בקדושת השבת יש בחינה זו שבכוחה יכול להרים לקדושה את ימי החול, שכן שבת הוא הזמן של השגות רוחניות, שהוא בחינת בן, וששת ימי המעשה הוא הזמן של עבודת עבד, כמו שנאמר ששת ימים 'תעבוד', ובשבת

כשהיא בבחינת ישינה אצלו, מכל מקום היא מטהרת טומאת האויר. ועל כן נתפזרו ישראל בכל מקומות הארץ הרחוקים, וגם מזה הטעם טועים לפעמים בדרך, והוא כדי לטהר את ארץ העמים.

הרה"ק רבי אהרן מסטראשעלע זי"ע, גדול תלמידי הבעל התניא, כותב בהקדמה לספרו **שערי היחוד והאמונה**, ששמע ממורו הבעל התניא שקיבל מרבו ורבו מרבו, דהיינו הבעל שם טוב זי"ע, שבדורות הללו שהם בבחינת עקבתא דמשיחא, שונה הדבר מדורות הראשונים, כי בדורות הראשונים היה כל אחד מכיר את בחינת עבודתו לפי שורש נשמתו, אבל בדורות הללו באים הנשמות מעורבכים בבחינותיהם, ובכל אחד יכול להיות כל הבחינות יחד, ולכן אין סדר מסודר בעבודתם, שפעם יכולים להתבונן בגדלות ה', ופעם אינם

משכיל' שבכח עבודתו יש לו מעלה יתירה על הבן, בא ללמדינו ולחזק את ידינו בגלות, שאף שעבודתינו הוא בבחינת עבדים דהיינו ללא כל השגה, וכמעט ששכחנו לגמרי מדרך של 'בנים', ובכל זאת אם נעבוד את השי"ת בגלות אף בכח האמונה לבד, נזכה לצאת מכלל ארור לברוך, ואכן עתיד הגאולה להיות דוקא על ידי דורות השפלים שהם בבחינת עבד, שעבודתם על ידי אמונה פשוטה, ומוסיף לאמור, דבאמת הוא דבר פלא התחזקות האמונה של בני ישראל בגלות, והיא מנטיעות אבותינו, שכן בכח קדושתם זכו לבניהם אחריהם להיות מאמינים בני מאמינים.

הבעל התניא בספרו **מאמרים הקצרים** (ד"ה אשת חיל עטרת בעלה) מביא דבר נפלא **מהבעל שם טוב זי"ע** שבני ישראל באמונה הפשוטה שבלבם אף

והשביעו בשבועה דאורייתא בנקיטת חפץ, כי לעומת מצוה אחת היה כל העושר שלו כאין ואפס בעיניו.

ומביא דבר מוסר, שבדורותינו אנו עושים להיפוך, דהיינו אם יבוא אחד ויאמר על דבר שיש בה חשש איסור שכשר הוא, לא ישאול ולא יחקור עליו כל כך, יאמינו אפילו אם רק יביא ראיה כלשהו, ויאמר בליבו מן הסתם יהודי מוחזק בכשרות, ואינו חשוד להאכיל דבר שאינו כראוי.

אך מאידך אם יבוא אחד ללוות מאתו מעות, בזה לא יאמין לו, עד אשר יחקור היטב עליו, אם נאמן הוא או לא, ויצרף ספק לספק, ואף אם כבר יתן לו מעות בשטר ובעדים, עדיין יחשוש עד כלות זמן הפירעון שמא לא ישלם לו, כי הממון עיקר בעיניו, ועל זה יתן נפשו

יכולים צריך דוקא אמונה פשוטה, ולכן צריך האדם תמיד לבחון כל האופנים, וכשאינ מצליח לו מהלך זה, ינסה אופן אחר.

ויאמר אברהם וגו' זקן ביתו המושל בכל אשר לו וגו'. בבאר מים חיים הקשה, אמאי פרט הכתוב שאליעזר היה 'זקן ביתו' וכן היה 'מושל בכל אשר לו', וכי לא היה די לומר, ויאמר אל עבדו שים נא וגו', אלא הכתוב מגיד בזה צדקת אברהם שעל אף שאליעזר היה נאמן ביתו ועל פיו ישק כל עניני חפצי אברהם וכל אשר לו נתן בידו. מכל מקום כשהיה צריך לשלחו לדבר מצוה לישא אשה ליצחק ממשפחתו כי רעות בנות כנען בעיני אביו שבשמים, לא חפץ להאמינו על דברו בשום אופן, למרות כל הנאמנות שהיה לו אצלו,

עוד רואים אנו מפרשה זו, שאכן צריך לעשות כל תצדקי לעשות הכל באופן של לכתחילה, מכל מקום צריך לדעת שהכל בידי שמים, ואם אחר כל ההשתדלות רואה שמן השמים רוצים אחרת אל יתעקש, כדמצינו שאברהם אבינו אחר כל האזהרות אמר ואם לא תאבה וגו', שלא יצליח להביא שידוך ממולדתו, וניקית משבועתי. כי צריך להתבטל לרצון ה'.

והיה עובדא בשידוך אצל א"ז הרב הקדוש מווארק, מנהגו היה, שכל שדכן שבא אליו והציע לו שידוך, אף אם השידוך לא יצא לפועל, נתן להשדכן שתי זהובים. והיה בווארק איש נכבד שנעשה עני רח"ל, ולא היה לו מעות אף על הוצאות צרכי שבת, וכיון שהתבייש לבקש נדבה, על כן התיישב בדעתו שילך לרבי ויציע לו

שלא לבוא לידי מכשול, מה שאין כן במצוות ה' יסמוך על אחרים בקל.

אך אברהם אבינו לא אהב שום דבר מלבד מצוות ה', וכל שאר עניני העולם היה תוהו בעיניו ועל כן כל אשר לו מסר לאליעזר לטפל בהם, אך במצוות לא חפץ להאמינו. ויקר היה המצוה בעיניו מכל הון רב.

וכן מצינו בגמרא בבא מציעא (פו, ב) בשעה שבא הקב"ה לבקר את החולה ולשאול בשלום אברהם, הוציא חמה מנרתיקה שלא יהא עוברי דרכים מצויים שלא יטריח באורחים, ושלה אברהם אבינו את אליעזר עבדו לראות אם יש בחוץ עוברי דרכים, יצא ולא מצא, אמר אברהם אינני מאמין לך שאין עוברי דרכים, 'לית הימנותא בעבדי'. ורץ לבד לחפש אורחים. הרי לנו שוב שלדבר מצוה לא סמך עליו.

לכבוד שבת. אמר לו הרבי, מה שלא נתתי לך, כי אני חושב באמת על השידוך, והנה לך כמה מטבעות לשבת, ונראה בעוד כמה ימים איך יפול דבר, ואכן בסופו של דבר שידוך זו יצאה לפועל.

ויש המשך לעובדא של שידוך זו, הנה הרה"ק מקאצק זי"ע היה במשך תקופה בווארקי לבקר את אשתו שאשתו הרבנית ששהתה בעיר ווארקי לצרכי רפואה. פעם אחת ביקש הרה"ק מקאצק להיכנס לפני הרה"ק מווארקי אך רצונו שלא יהי' שום איש נוכח בחדר בעת סוד שיחם, וכמובן התחבא שם אברך אחד מתחת לוילון לשמוע רזי הצדיקים, ושמע איך ששאל הרבי מקאצק להרבי מווארקי ג' שאלות. ראשונה שבהם, אמאי משתמש עם משמש עם הארץ, והשיב לו הרה"ק

שידוך, ובזה יהיה לו עכ"פ ב' זהובים לשבת... אך כיון שלא היה לו שום שידוך להציע, נתיישב בדעתו, שיציע לרבי שישדך בנו עם בתו של ר' הירש ליב, שהי' איש פשוט בעל בית מווארקי, ולמרות שידע שאין השידוך ראוי עבורו, אך לפחות בזה ישיג צרכי שבת.

וכן עשה, נכנס לרבי לפני ולפנים, והציע את השידוך, השיב לו הרבי, אתיישב בדעתי אודות שידוך זה, אך לא נתן לו כלום בשכרו. והאיש נשאר לעמוד והמתין עד ששאלו הרבי, אמאי נשאר לעמוד, בראותו כי נתפס בקלקלתו, התמרמר האיש וסיפר את כל המעשה, כי באמת לא היה בכוונתו להציע את השידוך כי יודע היטב שאין זה השידוך ראוי לפי כבודו, אך כל כוונתו היה מחמת ההכרח לב' זהובים

ונשגבים, כי הרה"ק מקאצק רצה רק להוציא את ה'תשובות' מהרה"ק מווארק, שכן מיד אח"כ, נפקדה בתו של הרבי מווארק מרת חנה. ושאלה האחרונה שאל, ווי פאלט איהר אויס זיך משדך צו זיין מיט 'הירש ליב'? והשיב לו הרבי מווארק: 'איידער איך זאל ווארטן ביז איך זאל איהם בעטן, האב איך עס געטוהן ווען ער האט מיך געבעטן'...

מווארק, כי אם יקח ת"ח לשמשו יהי נעשה אח"כ עם הארץ, א"כ טוב לו לקחת מלכתחילה עם הארץ לשמשו, עוד שאל, ווי פאלט איהר אויס א נאמען צו געבן אייער טאכטער 'חנה', הלא חנה היתה עקרה, ואכן בתו של הרה"ק מווארק לא היו לה בנים באותה שעה, והשיב הרה"ק מווארק 'הלא נפקדה אחר כך'. וכל חכם לב יראה מיד שהדיבורים האלה המה דברים רמים

אחר הברלה

פרשת תולדות תשפ"ב לפ"ק

השבוע (ה' כסלו) היארציית של הרה"ק ר' יעקב יהודה מנאדרזין זי"ע, הוא היה חתנו של הרה"ק ר' מנחם מענדל מווארקיי זי"ע, לאחר פטירת חותנו קיבל ההנהגה הרה"ק ר' בעריש מביאלא זי"ע [בן הרה"ק מטשעכנוב] הוא היה התלמיד הגדול שפירש את דברי רבו שנאמרו בקצירת האומ"ר, ולאחר פטירתו המשיך הקהל בעיקר להרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זי"ע. אך חלק מהציבור פנה להרה"ק מנאדרזין, למרות שלא נסעו אליו הרבה חסידים והיה לו ציבור קטן בכמות, אך היו לו חסידים חשובים ומופלגים עד מאד.

בעת שדברו לפנינו נכבדות, חשק הרה"ק החידושי הרי"ם לקחתו לחתן, שכן אבי רבינו היה בידידות גדולה עם החידושי הרי"ם עוד מימי פרשיסחא, ופעם כאשר בא לפני החידושי הרי"ם וביקשו שיכניס את חתנו אל שיעוריו, הסכים החי' הרי"ם לקבלו. ואח"כ שאלו אולי ירצה להשתדך עימו, על זה ענה וכי מה אעשה שמורי ורבי הרה"ק רמ"מ מווארקיי ביקש ממנו עד מאד שאשתדך עמו, השיב החי' הרי"ם: אם רבו ביקשו, אכן הוא קודם.

כ"ק אזמו"ר זצללה"ה סיפר מעשה שהיה אצל הרה"ק ר' מנחם מענדל מווארקיי זי"ע אשר כידוע, תמיד בערה בו אש עצורה, ופעם היה לו 'מאמר' בפיו, ולא היה לו למי לאומרו, עד שבא לו אצל חתנו הרה"ק מנאדרזין, שהיה לומד בעליית ביתו, ולהה"ק רמ"מ היה שווערע טריט, ושמע איך שעולה במדריגות הבית, על כן פתח רבנו מיד הדלת, וכה אמר לו חותנו 'וועסטו זיין א חסידישער יונגערמאן איז גוט, אז נישט וועל כ'דיר אויספליקען!...' ע"כ. והיה לו מזה התעוררות רבה בראותו גודל תבערת רבו בעת אמירת דברים אלו, ונראה פירושו, כי הרמ"מ היה אז אחוז שרעפים שיש לעבוד את ה' בכל לב ובכל נפש, עד שלא יכול להבין איך עוסקים בחיי שעה, והבין שרק חתנו הוא כלי מוכשר לקבל זאת ההשגה ממנו, ויהא לו מן המאמר תועלת בעבודת ה'.

כ"ק אזמו"ר זצללה"ה ביאר בזה, למה נקרא שירת האזינו בלשון 'שירה' והלוא תוכחה הוא, אלא זהו שבחן של ישראל, שכן רק הם יכולים להוציא תועלת מזה, ולכן נקרא שירה.

בעת עלותו לכהן כרבי, התנהג בדרך פלא, והיה יושב במשך היום כולו סגור ומסוגר, ואף היה לו מקוה בביתו, ואמרו שלא היה יוצא חוץ לביתו רק פעם בחודש לקידוש לבנה.

ובערך בשעה י"א בלילה, אחר שגמר כל שיעוריו, וזה היה קרוב לחצות הלילה, אזי אכל מעט, התפלל מעריב, לאחר שעבד עבודת היום הלך לו לאכול מעט אך הסעודה נמשך זמן רב בערך שלש שעות, עד לערך השעה

ב', כי היה לומד הרבה שיעורים באמצע סעודתו, ואח"כ פתחו הדלת לפני החסידים, וקיבל קהל ולקח קוויטלעך כן היה שעה או מעט יותר כפי רוב החסידים.

ואם היה באים להזכיר במשך היום חולה שיש בו סכנה, היו נותנים את הקוויטל לבנו הבחור, והוא היה נכנס אל חדרו והניח הקוויטל על השלחן, ואם הי' נצרך עצה, היה שולח עם בנו התשובה.

פעם עברו דרך נאדרזין קבוצה של בחורים גבורי חיל שנלקחו בעל כרחם אל הצבא, וכאשר שמעו שיש רבי בעיר, בכו ועמדו תחת החלון שיניחו להם לבוא לפני הרבי להזכיר עצמם, אף שלא נתנה רשות לשום בן אדם להכנס אצלו, אך צוה להכניסם אליו וברכם ופטרם לשלום, ויהי כאשר נכנס רבינו אל שולחן סעודת שבת, התחיל לומר הלוא באמת הם שלוחנו, כי הם נלקחו מפני חטאינו, ולכן יש עצה, כאשר אנחנו נעשה תשובה, אקוה כי הם ישתחררו משם, ואכן אחר כמה ימים יצאו לחרות.

הרבה פעמים היה בוחר איזה קוויטלעך, וקוראם שוב, והרבה פעמים אחר ששהה בזה זמן רב, צוה להניחם באש תחת המחבת דגים המתבשלים לכבוד שבת קודש.

פעם אחת דיבר מהענין שצריך כל אחד לקבל על עצמו מצות עשה ולא תעשה לקיימם באופן מיוחד, כעין דברי הגמרא אביך במאי זהיר טפי, והוא לקח על עצמו ה'לא-תעשה' של בשר בחלב וה'עשה' של צדקה.

והנה בבשר בחלב היה להפליא, וביום שאכל חלב לא אכל בתוך המעת-
לעת בשר, וכן מהבבוק ששתה ממנו יי"ש לבשר, לא שתה ממנו בסעודת
חלב, ואף היה לו מלבוש מיוחד לחלב וכדומה עוד הרחקות רבות.

אגב, היה לו כלי מיוחד לנטילת ידים שחרית עם ששה אזונים, כי צריכין
אז ליטול כל יד ג' פעמים, (כמדומה גם להרה"ק הרה"ק רבי בונם'ל
אטוואצקער היה כזאת) שאחר כל שפיכה החליף את הבית יד שאחז בו,
שלא יטמא היד שוב. וביקש לעשות שניים כאלו, אחד לכל השנה ואחד
לפסח, וצוה שלא לגלות להבעל מלאכה למה צריכים כזאת, שלא יהא
לשחוק בעיניו, אלא כך יאמרו לו, שצריכין לכלי כזה.

וכן בהעשה של צדקה היה פלא, שאחר חצי הלילה כשקיבל קהל היה
נתינתו לצדקה בשפע גדול עד מאוד, ולא ידעו מאין יש לו כל כך הרבה
ממון לחלק לצדקה.

השאיר אחריו את הספר החשוב 'ישרש יעקב', עם דברי תורה נפלאים
מלא ביראה טהורה, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, א גוטע וואך א
פרייליכע וואך.

